

سُورَةُ الْقِيَامَةِ ﴿٧٥﴾ KİYÂMET SÛRESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Mekke'de nâzil olmuştur. 40 âyet, 197 kelime, 652 harften ibarettir. Adını ilk âyetinde geçen "El Kiyâme" kelimesinden almıştır.

Sûre-i celilenin sebab-i nuzülü; Kiyâmetin ispatı için. Âhireti inkâr eden Ahnes ibni Şûraykın damadı Adıyy ibni Ebi Rebia, Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'in komşusu idi. Ve bu ikisi hakkında Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem. "Âllâh'ım kötü komşumun hakkından gel" derdi.

Bir gün Adıyy, Rasûlüllâh'a "Yâ Muhammed, Âllâh-û Teâlâ'nın kıyâmet gününden haber ver, o ne zaman ve nasıl olacak?" demişti. Rasûlüllâh'ta anlatmıştı. Bunun üzerine Adıyy "Ben, onu gözümle görsem de tasdik etmem ve sana inanmam. Âllâh, o kemikleri mi toplayacak?" dedi. Ebû Cehil de "Muhammed, Âllâh-û Teâlâ'nın bu kemikleri çürüyüp dağıttıktan sonra toplayıp yeni bir halkla iâde edeceğini mi zannediyor?" demişti.

لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ۱-

لَا Öyle değildir, kıyâmet var. Cenâb-ı Hak'ın kasemi inandır-

mak için değil, kasem edilen şeyin kıymetli olduğunu bildirmek içindir. Cenâb-ı Âllâh, "Kıyâmet gününe yemin ederim" diyor.

وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ 2-

Kendini kınayan (haddini bilen, nedamet çeken) nefse yemin ederim ki (Levvâme nefis.)

Kendi kendine, başlı başına olursa emmaredir. Hayra değil, dâimâ şerre götürüyor. İnsan kendine düstur etse, nefis neyi isy tiyorsa nefsin istediğini yapmazsa daha hayırlıdır. Nefis dâima fenâlığı, Âllâh'ın emrine muhalif olan hareketi ister. Çünkü nefs-i emmaredir. Ve pişman da olmaz. Birinci derecede terbiye görül-meyen, nasıl ki hayvanlar terbiye görmemiş bir halde terbiye ne-dir bilmez, insanların nefsi de hakiki bir terbiye görmezse nefs-i emmâredir. Daima fenâlığı emreder ve fenâlığı da iyi bilir.

Ondan sonra Cenâb-ı Hak lütfeder, terakkiye doğru açılırsa nefs-i levvâme olur. Levvâme mübalağa ile levmediyor. Sen Âln lâh'ın emri haricine çıktın diye levm ediyor. Nefis levvâme olursa hayır başlamıştır.

Bir sehiv yapacağı zaman, eğer Âllâh'ın emrine muhalif ise levmediyor. "Niçin yaptın bunu, nasıl yaptın bunu, Âllâh'tan utan-madın mı?" der hale gelir.

Daha yükselirse Mülhime olur. Hayrı ilham eder. Nasıl ki nefs-i emmâre sahibi düşündüğü zaman, dâima fenâlığı düşünüyor. Nefis-i mülhime sahibi de hayrı düşünüyor.

Dördüncü derece Mutmainne olur. Hayrı düşünüyor ve hay-rın üzerine itminan devam eder. Nefis-i mutmainne sahibi olunca Cenâb-ı Hak da o nefsin sahibinden razı olur. O nefsin sahibi de

Âllâh'tan razı olur. İşte kâmile olan budur. Yedi derecedir. Emmare, Levvâme, Mülhime, Mutmeinne, Râziyye, Merziyye ve Kâmiledir.

Muhakkak bir gün gelir kabrinden kalkar hayat bulur. Arsayı hesaba mahşer yerine gider. Herkesin hesabını vereceği gün gelir.

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ 3-

Kâfir olan insan zanneder mi? ^طأَلَّنْ نَجْمَعُ عِظَامَهُ Biz Azimüşşân, onların kemiklerini toplamaya muktedir değiliz öyle mi zannediyorlar? Düşünmüyor ki hayatın her safhasını halkeden yine Âllâh'tır. Toprak olduktan sonra da halketmeğe gücü yetecek olan, yine Cenâb-ı Âllâh'tır.

بَلَىٰ قَادِرِينَ عَلَىٰ أَنْ نُسَوِّيَ بَنَانَهُ 4-

Evet, bizim onun parmak uçlarını bile aynen eski hâline getirmeye gücümüz yeter. (Bunların parmak ucu kemiklerini söylemeü lerinden maksatları, ahireti inkâr etmektir.)

بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ 5-

Fakat insan önündeki (ahiret hesabını) tekzip etmek ister. Ve kıyâmet günü ne zaman olacak? Diye sorar.

يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ 6-

Kıyâmet günü ne zamanmış diye sorar. (Maksadı anlamak öğrenmek için değil, gayesi kıyâmeti inkâr etmek ve istihzâ içindir.)

فَإِذَا بَرِقَ الْبَصْرُ 7-

Kıyâmetin hâli gözleri kamaştırır.

8- وَخَسَفَ الْقَمَرُ

Ay tutulur, ziyâsı yok olur.

9- وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ

Güneş ile Ay'ın toplandığı zaman. İşte o gün insan, "Nereye kaçıp gideriz?" der. (Ve orada karanlıkta kalmazlar, Arş-ı İlâhi'nin ziyâsı her tarafı aydınlatır. Orada gece gündüz mefhumu yoktur.)

10- يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفْرُ

Kâfir olanlar o gün, "Nereye firar edelim, kaçalım?" diyecektir.

11- كَلَّا لَا وَزَرَ

Emrediyor Âllâh, firar etmeyi talep etmesinler çünkü o gün (kaçıp) sığınılacak yer yoktur.

12- إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ

Bütün kâinâtın o gün müstekarı, istikrar yeri, Rabbinin huzurudur.

13- يُنَبِّئُوا الْإِنْسَانَ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ

O gün insana haber verilir. O günde Kirâmen Kâtibinin tesbit ettiği ahvâlimizi, herkesin eline veriyorlar. Cennet ve cehennem hazır oluyor. Haberdar oluyor insan بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ileri götürdüğü ve geri bıraktığı ne varsa bildirilir.

14- بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ

İnsan o gün nefsi üzerine basiret sahibidir. Artık insan kendi kendinin şahididir. Ahvâlini görür.

وَلَوْ أَلْقَى مَعَاذِيرَهُ 15

İsterse özürlerini sayıp döksün. ("Şeytan bizi yoldan çıkardı. Bir dünya halket de biz imân ve itâat edeceğiz" derler. Bu mazeretlerin hiçbiri şayan-ı kabûl değildir.)

لَا تُحْرِكُ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ 16

Ey Habibim Ekmelerrusûl Sallâllâhû Aleyhivesellem, lisanınla hareketlendirme. Kur'ân-ı Vahyi çabuk almak için (tamamlanmadan) dilini kıvıltırma. Acele edersin ki ben belki bir şeyi unutum düşüncesiyle.

Rasûl-û Ekrem, gelen vahyi unutmamak için henüz kendisine okunup bitirilmeden acele ile tekrarlamaya çalışıyordu. Âyette buna işaret edilmektedir.

إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ 17

İn Muhakkak عَلَيْنَا (Benim üzerimedir.) Ben, bu Kur'an'ı sana tebliğ ediyorum. جَمْعَهُ Onu senin kalbinde toplamak, وَقُرْآنَهُ senin lisanın ve kalbine yerleştirmek ve okutmak bize aittir.

فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ 18

Bu Kur'ân-ı Azimüşşân'ı, Cibril'in lisanı ile sana okuduk. فَاتَّبِعْ Sen, onun okunuşunu takip et. Kur'ân'ı kıraat ettiğimizde onun kıraatına tâbi ol, (dinle.)

ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ 19

Sonra şüphen olmasın ki onu açıklamak da bize aittir.

Bu âyet-i kerime nâzil olduktan sonra ne zaman Cebrâil Aleyhisselâm vâhiy getirse, Peygamber Sallâllâhû Aleyhivesellem başını eğerek dinler, o gittikten sonra okurmuş. Bu gösterir ki beyânın hitâb vaktinden sonraya gecikmesi câizdir. Acele etmek, kötü bir iştir. Dinen aslında böyle olunca, sâir yerlerde böyle olması öncelikte kalır.

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ -20

وَتَذُرُونَ الْأَحْرَةَ -21

Gerçek şu ki siz, çarçabuk geçen (dünya hayâtını ve nimetlerini seviyor. Ahireti terk ediyorsunuz. Dünyaya lâzım olanları yapıyor. Ahirete ait olanı bırakıyorsunuz.

وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاصِرَةٌ -22

إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ -23

O gün, (kıyâmet günü) nice yüzler ışıltılı parıldayacaktır. (Onlar) Rablerine bakacaklar, (O'nu görecekler) dir. Rablerine nazar kılarlar.

وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ -24

Nice yüzler de vardır ki surat asmış, o gün buruşacaktır.

تَتَّظَنُّنَّ أَنْ يُفْعَلَٰ بِهِنَّ فَاقْرَءَةٌ -25

Kendilerinin, bel kemiklerini kıran felâkete uğratılacağını sezeceklerdir.

26- كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ

كَلَّا Hayır öyle değil, artık gözünüzü açın! إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ Ne zaman ki ruh, köprücük kemiğine dayanır. (Ruh, bedenden çıkmağa başladığı zaman evvelâ ayaktan başlıyor. Ruhun şekli, insanın aynen vücûdunun şeklidir. Ruh çıkmağa başlayınca, ayaklardan çekilmeye devam eder. Boğaza gelince artık ümit kalmıyor.)

27- وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ

Hazır olanlara, "Bir doktor yok mu? denilir. "Tedavi edebilecek kimdir?" denir.

28- وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ

(Can çekişen) hasta, bunun gerçek dünyadan ayrılma zamanı yaklaştığını anlar.

29- وَالتَّتَفَّي السَّاقُ بِالسَّاقِ

Ve bacakları birbirine dolaşır.

30- إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ

İşte o gün sevkedilecek yer, sadece Rabbinin huzurudur.

Âyette hastanın etrafındakilerin yahut meleklerin, son bir çarenin bulunup bulunmadığını araştıranlara, işaret edilmektedir. Can çekişen kimsenin kımıldanamayacak bir hale gelişi ya da dünyadan ayrılış derdiyle âhirete yöneliş acısının birbiriyle çarpışması anlatılmaktadır.

31- فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّى

İşte o, (Peygamberin getirdiğini) doğru kabûl etmemiş, namaz da kılmamıştı.

وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى -32

Kur'ân-ı Azimüşşân'ı tekzib etmek. ^طوَتَوَلَّى İmân'dan iraz ettiler. Yalan saymış ve yüz çevirmişti.

ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّى -33

Sonra da çalım sata sata yürüyerek kendi ehline, (taraf-tarlarına) gitmişti.

أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ -34

Ey insan lâyıktır (o azap) sana, lâyık.

ثُمَّ أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ -35

İmân ağır gelir, imânın icâbatı olan namaz ağır gelir. Hâlbuki Âllâh sana bunu evlâ yapmıştır. Senin hayrın bundadır. Eğer nefesine ağır gelirse de evet, lâyıktır sana (o azab) lâyık.

أَيَّحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى -36

أَيَّحْسَبُ الْإِنْسَانُ Zanneder mi? Bir insan ^طأَنْ يُتْرَكَ سُدًى kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır? Bir insan dünyaya gelmiş ve her türlü fesadı yapmış. Öldükten sonra da hiçbir azap görmesin. Böyle mi zanneder? İnsan kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır? Öyle olursa dünya da abes halkolmuş olur. Âllâh-û Teâlâ abes halketmekten münezzehtir. İnsan niye inanmıyor, Cenâb-ı Hak'kın

kabirden kaldırıp hesaba çekeceğine? Önceki yoktan gelişini inkâr etmiyor, sonraki âhîret hayatını niye kabûl etmiyor?

37- أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُُمْنِيٍّ

İnsan kendi sermayesine baksın. Nereden halkolmuş, rahme dökülen meniden bir katre değil miydi?

38- ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ

Sonra Âllâh-û Teâlâ, onu yarattı. Kan pıhtısı olmuş derken onu (insan biçiminde) yaratıp şekillendirmişti.

39- فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ

Ondan da iki eşi yâni erkek ve dişi var etmişti.

40- أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ

Bunları yapan, yaratan Âllâh! Ölüleri tekrar diriltmeye gücü yetmez mi?

Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem, âyeti okurken "Belâ" buyuruyordu.

